

Styret i DNB Bank ASA
Postboks 1600 Sentrum
0021 OSLO

VÅR REFERANSE
20/976

DERES REFERANSE

UNNTATT OFFENTLIGHET
Offl. § 13 1. ledd, jf. fvl. § 13
1. ledd nr. 2
Gjelder merkede avsnitt

DATO
18.02.2021

Tilsynsrapport

Finanstilsynet gjennomførte tilsyn i DNB Bankkonsernet (heretter "DNB" eller "banken") 24. – 25. august 2020 der det spesielt ble lagt vekt på bankens styring og kontroll av markedsrisiko samt risikoeksponering og rammeverk for styring og kontroll av renterisiko fra bankporteføljen (IRRBB).

Tilsynet i DNB ble gjennomført som et ledd i Finanstilsynets risikobaserte tilsynsvirksomhet.

Til grunn for tilsynsrapporten ligger Finanstilsynets foreløpige tilsynsrapport datert 9. november 2020 og bankens kommentarer til den foreløpige tilsynsrapporten i brev av 14. januar 2021.

Finanstilsynet har følgende merknader etter det stedlige tilsynet:

I. FORHOLD KNYTTET TIL STYRING OG KONTROLL

1. Styrende dokumenter

Format og innhold

Etter finansforetaksloven § 13-5 (1) skal finansforetak ha hensiktsmessige retningslinjer og rutiner for å identifisere, styre, overvåke og rapportere risiko foretaket er, eller kan bli, eksponert for. Etter forskrift om kapitalkrav og nasjonal tilpasning av CRR/CRD IV (CRR/CRD IV-forskriften) § 35 er det del av styrets ansvar å fastsette og regelmessig vurdere disse retningslinjene.

Finanstilsynet vurderte i foreløpig rapport at styrende dokumenter på flere hierarkinivåer er for kortfattede, at beskrivelser er holdt på et overordnet nivå, og at beskrivelsene i flere tilfeller gjentas i underliggende dokumenter. Finanstilsynet viste også til manglende konsistens mellom ulike dokumenter, både når det gjelder begrepsbruk og beskrivelser av blant annet roller og ansvar for styring og kontroll. Finanstilsynet understreket viktigheten av tydelige beskrivelser og konsistens i styringsdokumentene, og stilte spørsmål ved om bankens styringsdokumenter gir et tilstrekkelig tydelig grunnlag for operasjonaliseringen av styringsmodellen, herunder for roller og ansvar knyttet til styring og kontroll av risiko i enhetene med ansvar for markedsrisiko.

Banken sier seg enig i at styrende dokumenter skal være klare. Banken mener det er en rød tråd fra overordnede prinsipper som utdypes og presiseres i underliggende dokumenter. Samtidig innser banken at presisjonsnivået ved revisjon av enkelte retningslinjer ikke har vært tilstrekkelig, og viser

til at det er gjort, og at det vil bli gjort ytterligere oppdateringer der det er behov for forbedringer. Banken erkjenner også at prinsipper, policyer og til en viss grad også standarder er kortfattede, men peker på at dette er bevisst for å unngå at konsernets styrende dokumenter skal få unødvendig stort omfang. Finanstilsynet noterer bankens syn om at hensynet til brukervennlighet veies mot omfang og graden av detaljer i dokumentene.

Finanstilsynet understreker viktigheten av at styrende dokumenter har nødvendig tydelighet samtidig som hensynet til brukervennlighet må vektlegges. Finanstilsynets vurdering er at banken har et forbedringspotensial når det gjelder tydelighet og konsistens i styrende dokumenter på området. Beskrivelser av og begrepsbruken knyttet til det banken omtaler som lokale enheter for risikokontroll i forretningsenhetene og sentral risikokontrollfunksjon er et eksempel på forhold som bør fremstilles tydeligere. Finanstilsynet noterer at banken er enig i viktigheten av dette, og Finanstilsynet forventer at banken retter tilstrekkelig oppmerksomhet mot disse forholdene ved revisjon av dokumentene.

Forvaltning av handelsporteføljen og avgrensning mot bankporteføljen

Etter CRR/CRD IV-forskriften § 2, jf. CRR artikkel 103 stilles en rekke krav i tilknytning til etablering og oppfølging av hver enkelt portefølje som er for handelsformål. Blant annet skal foretak definere handelsstrategier per portefølje. Videre skal finansforetak i henhold til CRR/CRD IV-forskriften § 2, jf. CRR artikkel 104(1) ha klare retningslinjer og prosedyrer for tildeling av posisjoner til handelsporteføljen, slik at avgrensningen mot bankporteføljer blir tydelig.

Basert på etterspurt dokumentasjon fra banken og samtaler under tilsynet fremsto det som uklart for Finanstilsynet om banken har etablert tilstrekkelig klare handelsstrategier for handelsporteføljene. Finanstilsynet vurderte også at retningslinjene for å skille tydelig mellom handels- og bankporteføljer var mangelfulle.

Banken sier seg enig i at handelsmønstrene for handelsporteføljer bør fremgå i et samlende dokument hvor det blir tydelig hva som handles under hvilke risikomandater og hvilken strategi som ligger til grunn for aktiviteten. Banken innser også at dokumentasjonen av vurderingene knyttet til klassifisering i henholdsvis handels- eller bankportefølje kan forbedres, og viser til at arbeid med forbedringer på begge områdene er igangsatt.

Finanstilsynet tar bankens svar til etterretning.

2. Organisering og ansvar for styring og kontroll

Et finansforetak skal etter finansforetaksloven § 13-5 (1) ha en klar organisasjonsstruktur og ansvarsfordeling. Etter andre ledd skal et finansforetak ha uavhengige kontrollfunksjoner med ansvar for blant annet risikostyring og etterlevelse. Styret skal etter CRR/CRD IV-forskriften § 35 tredje ledd sikre at foretakets kontrollfunksjoner kan ivareta sine arbeidsoppgaver på en effektiv og uavhengig måte ved blant annet å påse at personer som er involvert i foretakets kontrollfunksjoner ikke involveres i utøvelsen av de tjenestene eller funksjoner de skal kontrollere. Ansatte i uavhengige kontrollfunksjoner skal heller ikke være underordnet eller under annen innflytelse av ledere eller andre personer som er ansatt i enhetene de skal overvåke og kontrollere. CRR/CRDIV-forskriften del X inneholder minstekrav til innhold i foretakets system for risikostyring og internkontroll og til gjennomføring av internkontroll. Ledere på alle virksomhetsområder er blant annet ansvarlige for å vurdere internkontrollen innen eget ansvarsområde løpende.

CRR stiller detaljerte krav til oppgaver som uavhengig risikokontrollfunksjon skal utføre løpende. I særdeleshet gjelder kravene for foretak som anvender godkjente internmodeller for beregning av kapitalkrav for ulike risikotyper, men artikkel 105, jf. punkt 65 i forordningens fortale inneholder også klare krav om uavhengig verdivurdering av alle posisjoner i instrumenter til virkelig verdi. Retningslinjer fra både EBA (GL 2017/11) og Baselkomiteen (Corporate Governance for Banks – July 2015) gir også tydelige føringer for både organisering og ansvar for uavhengige kontrollfunksjoner.

Risikostyring og internkontroll

Finanstilsynet pekte i foreløpig rapport på at banken omtaler en stor del av førstelinjens oppgaver knyttet til styring og kontroll som uavhengige kontrolloppgaver, og enheter i divisjon Forretningsstøtte og Kontroll (FSK) som uavhengige kontrollfunksjoner. Videre viste Finanstilsynet til at oppgaver som etter CRR skal utføres av uavhengig kontrollfunksjon ikke blir utført av bankens uavhengige funksjon for risikokontroll i andre linje (RSK). Finanstilsynets vurdering var at bankens organisering og den faktiske ansvars- og oppgavefordelingen, der enheter i både første og andre linje har ansvar for uavhengige kontrolloppgaver, medfører både uklarhet og en vesentlig ubalanse mellom ansvar for overvåking og kontroll i henholdsvis første og andre linje. På denne bakgrunnen vurderte Finanstilsynet i foreløpig rapport at de samlede styrings- og kontrollordninger på de aktuelle virksomhetsområdene ikke anses som tilstrekkelige, gitt bankens størrelse, kompleksitet og forretningsomfang.

Med referanse til retningslinjer i EBA GL 2017/11 viser banken i sitt svar til ansvaret som forretningsenhetene i første linje har for god risikostyring og kontroll. Bankens pekte på at alle førstelinjekontroller i Markets er lagt inn under FSK for å sikre at front-divisjonene ikke rapporterer og kontrollerer sine egne handler. Banken mener at dette gir et tydelig skille i oppgaver som de forskjellige divisjonene i Markets utfører og at det er den best mulige struktur for førstelinjens kontrollapparat. Bankens presiserer i sitt svar at kontrolloppgaver utført av FSK er førstelinjekontroller og at uavhengige kontroller utføres av RSK, som er konsernets uavhengige risikokontrollfunksjon etter finansforetaksloven § 13-5. Bankens opplyste at den ikke kan se at det er et regulatorisk krav at RSK skal utføre løpende måling, overvåking og rapportering. Bankens vurdering er dermed at RSK oppfyller kravene som stilles til risikokontrollfunksjonen etter CRR/CRD IV-forskriften § 38 samt retningslinjer i EBA GL 2017/11 kapittel 20.

Banken har rett i at ansvaret for god styring og kontroll først og fremst påhviler forretningsenhetene som er satt til å forvalte risikoen. Finanstilsynet anerkjenner også at banken har et omfattende system for risikostyring og kontroll i første linje på markedsrisikoområdet. Finanstilsynet understreker imidlertid at regelverket, gjennom kravet om uavhengige kontrollfunksjoner, legger opp til at det skal være styring og kontroll i to ledd som er uavhengige av hverandre.

Banken viser i sitt svar til at det, som forberedelse til å ta i bruk bankens internmodell for motpartsrisiko (IMM), pågår "en ansvarsoverføring der RSK overtar mer utøvende ansvar for internmodellene i henhold til kravene til en uavhengig risikokontrollfunksjon i CRR artikkel 287". Finanstilsynet vil peke på at det for markedsrisiko er tilsvarende krav til uavhengig måling, overvåking og rapportering i CRR artikkel 368. Finanstilsynet mener at kravene i de nevnte artiklene, sammen med tilsvarende krav for kredittrisiko, bør danne grunnlaget for organiseringen og ansvarsfordelingen når det gjelder styring og kontroll av de vesentlige risikoene i store og viktige finansforetak, uavhengig av om foretaket anvender godkjente internmodeller for alle de

aktuelle risikotypene. Finanstilsynet legger derfor til grunn at DNB tilpasser organiseringen og oppgavefordelingen for styring og kontroll med alle vesentlige risikoer tilsvarende, og at endringer som er i ferd med å gjennomføres ikke begrenses til kun å gjelde for motpartsrisiko.

Kontrolloppgaver som det vises til i de aktuelle CRR-artiklene utføres etter Finanstilsynets syn i hovedsak av FSK i dag. Banken har tidligere hevdet at dette er andrelinjekontroller som var delegert fra RSK til FSK. I sitt svar til foreløpig rapport viser banken til at delegering av andrelinjekontroller nå ikke finner sted. En naturlig konsekvens av nevnte endring og en forventning fra Finanstilsynet er at ansvaret for andrelinjekontroller faktisk legges til andrelinjen og at kontrollfunksjonen tilføres tilstrekkelige ressurser og kompetanse for å kunne etterleve kravene i tråd med regelverket.

Finanstilsynet ser også grunn til å kommentere bankens svar om at alle førstelinjekontroller i Markets er lagt inn under FSK for å sikre at front-divisjonene ikke rapporterer og kontrollerer sine egne handler. Som banken selv har pekt på skal de relevante organisatoriske enhetene i første linje identifisere, måle og rapportere alle vesentlige risikoer. Finanstilsynets syn er at mye av dette ansvaret bør ligge hos risikoeierne i første linje. De bør således være ansvarlige for å iverksette relevante internkontroller i de delene av forretnings- og transaksjonsprosessene som de har ansvar for å gjennomføre. Å kontrollere seg selv skal de imidlertid ikke. Støttefunksjonene som slutfører prosessene frem til oppgjør, etter at transaksjoner er avtalt med kunder og registrert av forvalteren eller megleren, bør ha ansvar for at hensiktsmessige kontroller også innebærer kontroll av foranliggende prosess-steg. Herunder bør støttefunksjonene blant annet sjekke motpartsbekreftelser og sørge for diverse avstemminger av transaksjonene. En slik arbeidsdeling i førstelinje er et vesentlig element i internkontrollen, men det er ikke et tiltak som oppfyller regelverkets krav om uavhengig kontroll. Uavhengig av målingene og kontrollene som gjennomføres i enhetene i første linje skal den uavhengige risikokontrollfunksjonen gjennomføre løpende måling, overvåking og rapportering av risiko.

Finanstilsynet oppfatter at FSK har ansvaret for både kontroller knyttet til de operasjonelle forretningsprosessene og de løpende kontrollene som skal sørge for uavhengig overvåking og kontroll av forretningsenhetene. Banken har ikke tydeliggjort at det er etablert en reell todeling som sikrer tilstrekkelig uavhengig styring og kontroll i tråd med krav i regelverket om at en rekke kontrolloppgaver skal utføres løpende i andre linje, i tillegg til førstelinjens egen risikostyring. Som en stor bank med omfattende og kompleks virksomhet innenfor områder som genererer markedsrisiko må banken sørge for at organiseringen og ansvarsfordelingen knyttet til styring og kontroll er i tråd med regelverket.

For å sikre tilstrekkelig uavhengig overvåking, kontroll og rapportering på markedsrisiko-området ber Finanstilsynet styret påse at mandatet til uavhengig risikokontrollfunksjon inkluderer ansvar for kontrolloppgaver etter de relevante artiklene i CRR som referert til tidligere i rapporten. Videre må styret etter krav i CRR/CRD IV-forskriften sikre at funksjonen har tilstrekkelige ressurser og kompetanse for å utøve sine arbeidsoppgaver på en effektiv og uavhengig måte. Finanstilsynet ber banken senest 30. juni 2021 oversende Finanstilsynet en redegjørelse av hvilke endringer som vil bli gjennomført i samband med de planlagte ansvarsoverføringene knyttet til bruk av IMM.

Uavhengig kontrollfunksjon for etterlevelse

Finanstilsynet viste i foreløpig rapport til at uavhengig kontrollfunksjon med ansvar for overvåking og rapportering av etterlevelse (compliance) innenfor Markets er organisert som egen divisjon i forretningsområdet, med rapportering til leder av Markets. Finanstilsynet vurderte at en slik

organisering ikke er i tråd med kravene om uavhengighet etter kriteriene gitt i finansforetaksloven § 13-5 (2), jf. CRR/CRD IV-forskriften § 35 tredje ledd om styrets rolle for å sikre at foretakets kontrollfunksjoner kan ivareta sine arbeidsoppgaver på en effektiv og uavhengig måte.

I sitt svar begrunner banken at uavhengig kontrollfunksjon for etterlevelse er organisert som del av Markets med at det gjelder særskilte krav for denne funksjonen etter verdipapirhandelsloven. Banken viste til behovet for tett oppfølging og høy kompetanse om den daglige driften i verdipapirvirksomheten. Banken viste også til ulike tiltak, av mer formell karakter, som banken mener underbygger at regelverkets krav til uavhengighet er etterlevd.

Finanstilsynet har ovenfor vist til at funksjonen for risikokontroll skal følge opp virksomheten tett ved blant annet løpende å måle, overvåke og rapportere om risiko. Finanstilsynet legger til grunn at begge de uavhengige kontrollfunksjonene i andre linje skal følge opp forretningsvirksomheten tett, og at dette krever både tilstrekkelige ressurser og relevant kompetanse om virksomheten. Tilstrekkelig ressurser og kompetanse er også et krav til de to kontrollfunksjonene etter CRR/CRD IV-forskriften §§ 38 og 39. Både EBA og Baselkomitéen understreker i sine retningslinjer også nødvendigheten av å jobbe tett med enhetene som skal overvåkes, men peker samtidig på at uavhengighet og kompetanse er essensielle elementer for å sikre sterke og effektive kontrollfunksjoner. Finanstilsynet ser ikke at behovet for å følge opp forretningsenhetene tett og at kravet om relevant kompetanse er argumenter som begrunner at kontrollfunksjonene skal organiseres som del av forretningsområdene. Organiseringen er etter Finanstilsynets oppfatning ikke i tråd med krav i relevant regelverk. Banken bør gjennomføre endringer for å sikre at kontrollfunksjonen for etterlevelse organiseres og opererer uavhengig av forretningsområdet som den skal overvåke. Samtidig må det sikres at konsernets sentrale kontrollfunksjon med ansvar for etterlevelse har tilstrekkelige ressurser og kompetanse.

Finanstilsynet forventer at styret følger opp sitt ansvar for å påse at kontrollfunksjonen med ansvar for etterlevelse organiseres i tråd med kriteriene i CRR/CRD IV-forskriften og EBA GL 2017/11 slik at funksjonen kan ivareta sine arbeidsoppgaver på en effektiv og uavhengig måte. Finanstilsynet ber banken senest 30. juni 2021 oversende Finanstilsynet en statusoppdatering vedrørende hvilken prosess og tiltak som er iverksatt for å imøtekomme kravene.

II. FORHOLD KNYTTET TIL ALLOKERING AV KAPITAL

Kapitalbehov og tilhørende vurdering av lønnsomhet

Finanstilsynet pekte i foreløpig rapport på at kapitalbehovet er sentralt i vurderingen av hvorvidt hver enkelt aktivitet i Markets er tilstrekkelig lønnsom, gitt bankens krav om egenkapitalavkastning. Finanstilsynet oppfattet den mottatte dokumentasjonen slik at kapital fordeles ned til hver enkelt aktivitet basert på regulatoriske kapitalkrav. Det regulatoriske beregningsgrunnlaget for pilar 1 baserer seg imidlertid på en standardmetode som av Baselkomitéen anses å være for lite risikosensitiv, og pilar 2 er gitt på overordnet nivå. Bankens egen totalrisikomodel gir for enkelte typer risiko et vesentlig annerledes kapitalbehov enn det regulatoriske kravet. Finanstilsynet vurderte at det kan være en risiko for at vurderinger av kapitalbehov og lønnsomhet for de enkelte aktiviteter ikke gjøres tilstrekkelig detaljert og risikosensitivt.

Banken viser i sitt svar til at riktig allokering av kapital til virksomheten er en del av fundamentet i DNBs styringsmodell, og at all kapital (ren kjernekapital) skal allokere til virksomheten for å gi

riktig styringsinformasjon og måling av lønnsomhet. Banken opplyser at kapitalbruk i hver divisjon i Markets splittes på sales/trading-virksomhet samt risikotypene markedsrisiko, motpartsrisiko og operasjonell risiko. Allokeringen av pilar 1- og pilar 2-kapital internt i Markets skjer ved fordelingsnøkler som baseres på risikomandatene, pilar 1-krav og inntekter i de ulike divisjonene. Finanstilsynet tar orienteringen til etterretning.

Konsentrasjonsrisiko

Finanstilsynet viste i foreløpig rapport til at banken i enkelte markeder har konsentrerte posisjoner som ikke lett kan selges eller avdekkes innen kort tid, noe som blant annet reflekteres ved verdjusteringen (AVA) som gjøres i tråd med forsiktig verdifastsettelse (prudent valuation). For markedsrisiko representerer posisjonene en lengre eksponeringsperiode enn det kapitalkravsregelverket for markedsrisiko under pilar 1 forutsetter. Finanstilsynet oppfattet at det er uklart hvordan banken selv vurderer kapitalbehovet for markedsrisiko som følge av en lengre eksponeringsperiode.

DNB er enig i at tidshorisonten som ligger til grunn i pilar 1-beregningene er for kort for noen av posisjonene. Bankens vurdering er at en mer korrekt lengde på holdeperioden inngår i AVA-beregningen og i bankens egen beregning av kapitalbehovet i Totalrisikomodellen for posisjoner i både handels- og bankporteføljer. Finanstilsynet tar orienteringen til etterretning.

Ny standardmetode for markedsrisiko

Baselkomitéen har vurdert at nåværende standardmetode for markedsrisiko gir kapitalkrav som ikke gjenspeiler risikoen. Med blant annet bakgrunn i erfaringer fra finanskrisen, har komitéen utviklet en ny standardmetode som del av den såkalte Fundamental Review of the Trading Book (FRTB). De nye kravene skal være mer risikosensitive enn eksisterende regelverk og vil gi høyere kapitalkrav. Kravene vil innføres i CRR, men i første omgang bare som et rapporteringskrav fra høsten 2021.

Finanstilsynet ba i foreløpig rapport om bankens vurdering av mulige strategiske effekter for banken.

Banken opplyser i sitt svar at FRTB gir bankene kraftige insentiver til å redusere markedsrisiko, og

CVA-risiko

Beregningsgrunnlaget under pilar 1 for CVA-risiko utgjorde 5,5 milliarder kroner per 2. kvartal 2020, men dekker, i samsvar med regelverket, kun CVA-risiko for institusjoner. Det er derfor et betydelig kapitalbehov som ikke er dekket under pilar 1, og det kan derfor stilles spørsmål ved om CVA-risiko er tilstrekkelig tatt høyde for ved utregning av risikojustert avkastning i Markets. Markedsutviklingen under koronakrisen medførte økte CVA-avsetninger, og banken har endret risikoappetitt for markedsrisiko slik at denne nå inkluderer CVA-risiko. Finanstilsynet ba i foreløpig rapport banken om å redegjøre for om CVA-risiko er tilstrekkelig tatt høyde for ved

beregning av risikojustert avkastning i Markets, herunder kapitalbehovet knyttet til CVA-risiko mot ikke-finansielle foretak.

Finanstilsynet ser grunn til å kommentere at bankens tilnærming forutsetter at alle derivatforretninger med ikke-finansielle foretak gjøres med foretak som har lån i banken og at derivatforretningen reduserer kredittrisikoen tilknyttet kunden. Da det ikke gjøres en vurdering av risikoen når handlene gjennomføres, vil forretninger som øker bankens risiko ("Wrong Way Risk") ikke måles og rapporteres. Finanstilsynet forutsetter at banken har tilstrekkelig oppmerksomhet mot risiko knyttet til derivatposisjoner mot foretak og at eventuell vesentlig Wrong Way Risk blir identifisert, styrt, overvåket og rapportert.

III. EKSPONERING UNDER MARKEDSUROEN VÅREN 2020

Markedsrisiko

Finanstilsynet viste i foreløpig rapport til at markedsuroen i forbindelse med utbruddet av koronapandemien på vesentlige områder artet seg svært forskjellig fra utviklingen under finanskrisen. Utslagene i markedspriser var umiddelbart mer omfattende, den norske kronen svekket seg svært mye på meget kort tid og rentenivået i Norge ble senket til et nivå som ikke er observert tidligere.

Banken gjorde under tilsynet rede for de vesentligste resultateffektene som følge av markedsutslagene og viste til at det ikke var gjort endringer i markedsrisikorammer som direkte følge av markedsuroen våren 2020, men at rammer for likviditets- og kredittrisiko var endret.

Finanstilsynet viste til at modeller for måling av markedsrisiko ofte har hatt finanskrisen som "worst case-scenario", og at flere aktører i markedet har sett behov for å oppdatere modellforutsetninger og rammer i etterkant av uroen. Finanstilsynet ba banken kommentere behovet for å oppdatere modellscenarioer for å gjenspeile markedsvolatiliteten våren 2020.

Banken opplyser i sitt svar at bevegelsene under finanskrisen var mer alvorlige for banken enn det faktiske forløpet våren 2020, men at banken vil legge til markedsbevegelsene våren 2020 som en del av scenario-biblioteket. Finanstilsynet tar bankens svar til etterretning.

Motpartseksponering

Den rapporterte motpartseksponeringen tilknyttet derivatmotparter økte betydelig under markedsuroen våren 2020. I den foreløpige rapporten ba Finanstilsynet banken vurdere eksponeringen under markedsuroen.

Banken viser i sitt svar til at selv om den rapporterte risikoen økte betydelig under uroen er det få derivatmotparter som er i mislighold eller vurdert som tapsutsatt, og disse motpartene har lav eksponering. De bokførte tapene i etterkant av markedsuroen har vært lave. Finanstilsynet tar bankens orientering til etterretning, men bemerker samtidig at de lave tapene må sees i sammenheng med at markedsuroen var kortvarig.

IV. FORHOLD KNYTTET TIL EKSPONERING MOT OG MÅLING AV RENTERISIKO FRA BANKAKTIVITETER (IRRBB)

1. Eksponering mot renterisiko i bankporteføljen

Banken måler eksponering både mot egenkapitalen (EVE-metoden) og mot resultatet (NII-metoden).

Banken har opplyst at modellen som anvendes for å måle IRRBB på resultatet medfører at rentenettoen påvirkes i en kort periode, og at resultatet over noe tid er tilnærmet konstant, også ved store endringer i rentenivået. Finanstilsynet oppfattet bankens modell slik at den kun tar hensyn til effekten av ulike varslingsfrister for utlån og innskudd.

Finanstilsynet vurderte dermed at bankens måling og rapportering av eksponering mot renterisiko i bankboken fremsto som betydelig undervurdert og ba om bankens kommentar.

Når banken ikke tar med effekten på egenkapitalen og effekten på marginer er risikoen målt mot resultatet etter Finanstilsynets vurdering betydelig undervurdert i IRRBB-analysen.

2. Etterlevelse av EBAs retningslinjer for måling av renterisiko i bankporteføljen

Renteendringer påvirker store deler av en banks virksomhet, både på kort og lang sikt. Påvirkningen er kompleks, og det samlede risikobildet blir derfor ikke fanget opp av ett enkelt mål. På denne bakgrunn inneholder EBA-retningslinjene for måling av renterisiko i bankporteføljen krav om måling av risiko både på egenkapitalen (EVE) og på resultatet (NII). De to målemetodene skal sees i sammenheng for å gi banken en helhetlig vurdering av renterisikoen i banken. Det skal unngås at bruk av de to målene fører til en overestimering, ved at risiko måles dobbelt. De interne modellene skal være robuste og fange opp alle deler av, og kilder til, IRRBB.

Finanstilsynet vurderte i foreløpig rapport at bankens forenklete måling av deler av den samlede renterisiko i bankporteføljen medfører at EBAs retningslinjer ikke etterleves og at den faktiske risikoen dermed undervurderes. Finanstilsynet pekte særlig på mangelfull måling av sensitiviteten som renteendringer har på bankens resultat (NII) i bankens vurdering av IRRBB. Bakgrunnen for

Finanstilsynets syn var blant annet at bankens modell for måling av IRRBB viser at effekten av renteendringer på resultatet (NII) er lav og at effekten er kortvarig, mens banken i 2020 kommuniserte til markedet at nedgangen i markedsrentene våren 2020 og bankens tilpasninger i kundenes rentevilkår vil ha en årlig negativ resultateffekt på mellom 4 og 5 milliarder kroner. Finanstilsynet pekte i foreløpig rapport også på at banken ikke har vedtatt risikorammer som inkluderer resultateffekter av renteendringer som del av rammeverket for å styre risikoen.

Banken peker i sitt svar på at EBAs retningslinjer for renterisiko i bankporteføljen (IRRBB) ikke er designet for den norske bankmodellen. Banken henviser til at europeiske foretak i stor grad står overfor produkter i sine markeder og bankbalanser som bidrar til å gi en vesentlig mer kompleks bankmodell enn den norske modellen. Bankens syn er at behandlingen av IRRBB bør sees i lys av at den norske bankmodellen medfører lav kompleksitet. Med basis i at relevans skal vektlegges ved bruk av EBAs retningslinjer legger banken til grunn at en rekke forhold som EBAs retningslinjer omhandler ikke er relevante for norske forhold. Som vist til i kapittelet om eksponering ovenfor mener banken blant annet at det i hovedsak kan sees bort fra resultatsensitiviteten knyttet til egenkapitalen og kundemarginene ved renteendringer. Banken viser til at den volumveide rentemarginen har vært relativt stabil de siste 10-15 årene til tross for et varierende og fallende rentenivå. Banken viser også til at den utfører omfattende målinger av risikoen knyttet til effekter på kapitalen (EVE).

Stabiliteten i rentemarginen som banken henviser til synes nå ikke lenger å være til stede i samme grad. "Net interest margin" er iflg. bankens presentasjon ved fremleggelsen av regnskapet for fjerde kvartal redusert fra 1,61 prosent i 4. kvartal 2019 til 1,39 prosent i 4. kvartal 2020, en reduksjon på ca. 14 prosent. Som beskrevet over har banken også kommunisert at rentenedgangen gir en årlig resultateffekt på 4-5 milliarder. Dette utgjør over 10 prosent av bankens NII.

Finanstilsynet mener at bankens egne vurderinger av den faktiske resultateffekten av rentenedgangen våren 2020 viser at effekten av rentenedgangen er betydelig og ser ikke grunn til at elementene som har størst betydning ikke skal inkluderes i målingen av risikoen de representerer. I henhold til EBAs retningslinjer for måling av IRRBB skal disse effektene tas med i beregningen av risiko på resultatet. Finanstilsynet noterer fra bankens svar at banken har satt i gang et arbeid med å videreutvikle måling og rapportering av renterisiko på resultatet, og at effekter på kundemargin delvis vil bli inkludert, men at effekten som varierende rente vil ha på egenkapitalen ikke vil bli inkludert. Finanstilsynet mener at retningslinjene fra EBA legger til grunn at disse effektene inkluderes fullt i målingen.

Banken argumenterer i sitt svar også for at det vurderes som lite hensiktsmessig å vedta risikorammer for den effekten renteendringer har på resultatet. Banken viser blant annet til at rammer vil medføre begrensninger i bankens fleksibilitet i rentesettingen mot kunder, og at banken på kort sikt vil være forhindret fra å gjennomføre endringer som følge av formelle varslingsfrister.

Fordi renterisikoen i banker er omfattende og kompleks, skal foretak ifølge retningslinjene til EBA ha rammer for IRRBB målt både etter EVE-metoden og NII-metoden. Banken bør legge til grunn tilstrekkelig store rammer og en tilstrekkelig lang tidshorisont for IRRBB-risiko på resultatet slik at kortsiktige, påregnelige svingninger i markedsrentene ikke medfører rammebrudd eller uhenksomme tilpasninger.

Finanstilsynet har merket seg at risikokontrollfunksjonen i andre linje skal ha ansvar for måling, overvåking og rapportering av NII-risiko. RSK vil fremover utarbeide en samlet rapport for

renterisiko som både omfatter risiko målt mot egenkapitalen og mot resultatet. Finanstilsynet merker seg også at vurderingen vil skje over en periode som er lengre enn ett år.

Finanstilsynet noterer videre at banken vil utarbeide rentescenarier tilpasset bankens virksomhet. Beste praksis er å utvikle mulige men lite sannsynlige makrosenarier som er relevante for foretaket. Det bør i den forbindelse analyseres hvilke faktorer banken er mest sårbar for endringer i.

Finanstilsynet har meddelt EBA at retningslinjene for renterisiko i bankboken skal følges i Norge, og Finanstilsynet legger til grunn at DNB følger disse så langt de er relevante. Elementer i retningslinjene som ikke er relevante, kan banken etter en kort begrunnelse utelate fra sine analyser.

Finanstilsynet merker seg fra bankens svar at internrevisor i 2021 vil gjøre en gjennomgang av om banken tilfredsstillende oppfyller kravene i EBA/GL/2018/02. Finanstilsynet forventer at banken forbedrer rutineene for styring, kontroll og måling av renterisiko i tråd med EBAs retningslinjer på området og ber banken redegjøre for planer og status for forbedringstiltakene innen 30. juni 2021.

3. Rente- og likviditetsrisiko tilknyttet innskudd

Da innskudd uten kontraktuelt forfall (Non Maturing Deposits, NMD) utgjør en betydelig andel av bankers balanser, er vurderingen av innskudd viktig for å vurdere renterisikoen. I EBA/GL/2018/02 skilles det mellom innskudd som er stabile og antagelig i liten grad vil represses ved renteendringer (core deposits) og innskudd som er rentefølsomme (har høy renteelasticitet). Eksempler på core deposits er innskudd der rentebetingelsene ikke er avgjørende, f.eks. lønnskonti og andre personmarkeds-innskudd som benyttes til transaksjoner og allerede har lav rente.

Banken viser i sitt svar til at det er gjort en analyse av bankens innskudd uten kontraktuelt forfall som konkluderer med at "volumet av innskudd som er stabile og renteuavhengige er nær 0". Basert på analysen er NMD ikke tillagt renterisiko utover det som følger av varslingsfristen.

Finanstilsynet finner analysens konklusjon overraskende, da banken har betydelige personmarkeds-innskudd som benyttes til transaksjonsformål.

Videre er det etter Finanstilsynets oppfatning en inkonsistens i behandlingen av innskudd i bankens analyser. I renterisikoanalysen konkluderes det med at innskuddene i svært liten grad er stabile, mens man i likviditetsanalysen konkluderer med at det er begrenset likviditetsrisiko tilknyttet innskudd. Finanstilsynet forutsetter at den samme vurderingen av innskuddenes stabilitet legges til grunn i forskjellige analyser, herunder ved utfylling av LCR-rapporten. Jfr. f.eks. postene under "deposits subject to higher outflow".

Finanstilsynet ber banken presentere en fornyet vurdering av rente- og likviditetsrisiko tilknyttet innskudd uten kontraktuelt forfall innen 30. juni 2021.

4. Referanserenter

Rentederivatmarkedet i norske kroner benytter i all hovedsak Nibor som referanserente blant annet i fremtidige renteavtaler (FRAs), rentebytteavtaler, rentefutures og basis-swapper. I tillegg har obligasjoner med flytende rente normalt Nibor som referanserente. Libor er tilsvarende svært dominerende som referanserente i finansielle kontrakter notert i USD og EUR.¹

¹ PwC, LIBOR and reference rate reform; LIBOR is currently the benchmark for over US\$350 trillion in financial contracts worldwide

Financial Stability Board (FSB) anbefalte i 2014 både å reformere dagens referanserenter og å finne alternative referanserenter. Libor er vedtatt erstattet av alternative referanserenter, og panelbankene er ikke lenger pålagt å kvotere Libor etter 2021². I Norge er referanserenten NOWA blitt tatt i bruk. Den vil inntil videre eksistere parallelt med Nibor.

Om lag en tredjedel av aktivaene til DNB og 40 prosent av passivaene er eksponert mot Nibor og andre Ibor-renter. Ettersom så store deler av DNBs balanse er eksponert, er det en risiko for at overgangen til nye referanserenter kan få betydelige økonomiske konsekvenser for banken. Overgangen krever videre vesentlige endringer i IT-systemer samt et omfattende arbeid knyttet til gjennomgang av eksisterende avtaler.

Finanstilsynet la i foreløpig rapport til grunn at DNB har vurdert og kvantifisert de økonomiske konsekvensene og risikoen forbundet med overgangen til nye referanserenter, herunder basisrisiko som del av bankens renterisiko. Finanstilsynet understreket viktigheten av gode forberedelser i forbindelse med omleggingen, herunder at det interne prosjektet nedsatt i denne forbindelse gis tilstrekkelige ressurser til at overgangen håndteres på en tilfredsstillende måte.

Banken opplyser i sitt svar at det er nedsatt et internt prosjekt som planlegger overgangen til nye referanserenter. Prosjektet fokuserer på kommunikasjon, oppdatering av avtaler og effekter for IT-systemer. Bankene ga under tilsynet en presentasjon av prosjektet tilknyttet nye referanserenter. DNB deltar også i det norske arbeidet med å utarbeide alternative referanserenter, og DNBs representant er leder i arbeidsgruppen for alternative referanserenter. Bankene har i etterkant av tilsynet tiltrådt ISDA IBOR Fallbacks Protocol, og planlegger for de samme fallback-løsningene for aktiva og passiva for å unngå basisrisiko. Finanstilsynet tar bankens svar til etterretning.

Kopi av dette brev bes sendt bankens valgte revisor.

For Finanstilsynet

Linda Støle Hårstad
seksjonssjef

Thomas Borch Myhre
tilsynsrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

² USD Libor forventes for de mest brukte løpetidene å eksistere til og med juni 2023. Tilsynsmyndighetene i UK og USA oppfordrer imidlertid bankene til å planlegge for og å gjennomføre overgangen til nye referanserenter så raskt som mulig.